ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਸੀਤਾਰਾਮ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6183/2010)

11 ਜੁਲਾਈ, 2019

[ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਬੈਨਰਜੀ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ:

ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ - ਅੰਡਰ ਧਾਰਾ 11(1) ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐੱਫ. ਐਕਟ ਆਰ/ਡਬਲਯੂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐੱਫ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ - ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਫੋਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ-ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਯੂ/ਐੱਸ. 304 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ-ਆਯੋਜਿਤਃ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੇਨਿਯਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੀ-ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ-ਕੇਂਦਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੁਲਿਸ ਬਲ ਐਕਟ, 1949 – ਧਾਰਾ 11 (1)-ਕੇਂਦਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੁਲਿਸ ਬਲ ਨਿਯਮ, 1955 - r. 27 (a).

ਵਿਭਾਗੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ - ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਿਆਰ-ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਮਿਆਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ-ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ-ਸਬੂਤ-ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਿਆਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਨੂੰਨ:

ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ-ਦਾ ਖੇਤਰ-ਆਯੋਜਿਤ: ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਸਬੂਤ ਦੀ ਮੁੜ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ-ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਉੱਥੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਰੱਖਿਆ: 1.1 ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 5 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 6 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 9 ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਕਾਰਬਾਈਨ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਟਿਕਾਊ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨਤੀਜਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਖੋਜ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 9] [590-ਈ-ਜੀ]

1.2 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਉਸ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀ ਕਿ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੇਨਿਯਮੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਸੀ। ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਗਲਤ ਵਿਵਹਾਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾਸ 9,10 ਅਤੇ 11] [590-ਜੀ; 591-ਏ-ਬੀ]

2.1 ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਮਿਆਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਉਦੇਸ਼

ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 12] [591-ਸੀ-ਡੀ]

2.2 ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸਰਕੂਲਰ ਆਰਡਰ ਨੰ. 16/85 ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਐਫ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਫਾਇਰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਡਿਫਾਲਟਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਆਏ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਹਥਿਆਰ ਤੋਂ ਲੱਗੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਫੋਰਸ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਸਥਿਰ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 12 ਅਤੇ 13][591-ਡੀ, ਐੱਫ;592- ਬੀ - ਸੀ]

ਕਪਤਾਨ ਐੱਮ. ਪਾਲ ਐਂਥਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਗੋਲਡ ਮਾਈਨਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ (1999) **3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 679: [1999] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 257-ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।**

<u>ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ</u>

[1999] 2 ਐਸਸੀਆਰ 257 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪੈਰਾ 12

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ : ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 6183/2010

2007 ਦੇ ਐੱਫ. ਐੱਮ. ਏ. ਨੰਬਰ 717 ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 14.12.2007 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਰੇਅ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਨਿਧਾ ਮਹਿਰਾ, ਚਕੀਤਨ ਵਿਕਰਮ ਸ਼ੇਖਰ ਪੱਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤਨੀਸ਼ਾ ਸਾਮੰਤਾ, ਬੀ. ਵੀ. ਬਲਰਾਮਦਾਸ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ। ਪੀ. ਕੇ. ਜੈਨ, ਸੰਰਭ ਜੈਨ, ਪੀ. ਕੇ. ਗੋਸਵਾਮੀ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੋਇਲ, ਵਕੀਲ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ **ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.** ਦੁਆਰਾ ਡਿਲੀਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ.

1. ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ 20 ਸਤੰਬਰ 1971 ਨੂੰ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐੱਫ. ਵਿੱਚ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਤੰਬਰ 1989 ਵਿੱਚ 41ਵੀਂ ਬਟਾਲੀਅਨ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ। ਫਰਵਰੀ 1998 ਵਿੱਚ ਉਹ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਿਰਾਨੀਆ ਦੇ ਰਕਤਿਆਚੇਰਾ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਰਬਾਈਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 18 ਫਰਵਰੀ 1998 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 0945 ਵਜੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੈਰਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਭਰੀ ਹੋਈ 9 ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਕਾਰਬਾਈਨ ਦੀ ਬੈਰਲ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਕਾਰਬਾਈਨ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅੱਠ ਰਾਊਂਡ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਬੈਰਕ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ ਲੱਗੀ। ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਰੁੱਧ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਚਾਰਜ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ:

> “ਇਹ ਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐੱਫ. ਐਕਟ, 1949 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ (ਜੀ. ਡੀ.) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐੱਫ. ਨਿਯਮ, 1955 ਦੇ ਨਿਯਮ 27 (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਲਗਭਗ 0945 ਵਜੇ 'ਆਈ. ਡੀ. 2' 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰੇ ਹੋਏ 9 ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਕਾਰਬਾਈਨ (ਆਈ. ਡੀ. 1), ਬੱਟ ਨੰ. 13) ਬੀ/41 ਬੀਐਨ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬੈਰਕ ਵਿੱਚ. ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐੱਫ. ਨੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਕੱਢੀ। ਕਲੀਨਿੰਗ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, 08 ਰਾਊਂਡ ਆਪਣੇ ਆਪ ਫਾਇਰਿੰਗ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਬੈਰਕ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ. ਟੀ. ਸੈਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾੜੀ ਨੂੰ ਲੱਗੀ। ਸੀ. ਟੀ. ਸੈਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਦਿਨ ਲਗਭਗ 1020 ਵਜੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਜੀਰੀਆ, ਅਗਰਤਲਾ ਵਿੱਚ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ”

2. ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ 12 ਮਾਰਚ 1999 ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐੱਫ. ਐਕਟ 1949 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 (1)

ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐੱਫ. ਨਿਯਮ 1955 ਦੇ ਨਿਯਮ 27 (ਏ) ਦੇ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3. ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਤਹਿਤ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ 5 ਜਨਵਰੀ 2002 ਨੂੰ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਫਸਟ ਕਲਾਸ, ਅਗਰਤਲਾ, ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਪੱਛਮੀ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

4. ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬਦਾਤਾ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤੇ ਨੂੰ ਐਡਜਸਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

5. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ:

(i) ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 5 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 6 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਝੁਠਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਾਰਬਾਈਨ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

(ii) ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ;
(iii) ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ "ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ" ਸਨ; ਅਤੇ

(iv) ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਸਨ।

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼

ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਤੱਥ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। , ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੋਲ ਇੱਕ ਕਾਰਬਾਈਨ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਲਈ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ; ਉਹ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬੈਰਕ ਵਿੱਚ ਸੀ; ਅਤੇ ਕਾਰਬਾਈਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

7. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਬਕਾਏ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

8. ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ, ਕੁੱਝ ਤੱਥ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਹਨ:

(i) ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੋਲ ਇੱਕ ਹਥਿਆਰ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ 41ਵੀਂ ਬਟਾਲੀਅਨ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐੱਫ. ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

(ii) ਸਹਿ-ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਸੀ; ਅਤੇ

(iii) ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਦੋਵੇਂ 41 ਵੀਂ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬੈਰਕ ਵਿੱਚ ਸਨ।

9. ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 5 ਅਤੇ

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 6 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 9 ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਕਾਰਬਾਈਨ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਟਿਕਾਊ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨਤੀਜਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਖੋਜ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਉਸ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

"...ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਦੇਖਣ ਲਈ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਾਰਬਾਈਨ ਅਤੇ ਜੇਬ ਮੇਨ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਪਾਰ ਹੈਥ ਮਾਰਾ ਦੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਕਾਰਬਾਈਨ ਸੇ ਫਾਇਰ ਹੋਨ ਲਾਗਾ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

10. ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀ ਕਿ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।

11. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੇਨਿਯਮੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਸੀ। ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਗਲਤ ਵਿਵਹਾਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

12. ਦੂਜਾ ਆਧਾਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤੋਲਿਆ ਹੈ, ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਮਿਆਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸਰਕੂਲਰ ਆਰਡਰ No.16/85 ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐੱਫ. ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ:

“(c) ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਸਟਾਫ ਦੁਆਰਾ ਸਖ਼ਤ ਅੱਗ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੈਰਕ/ਗ਼ੈਰ-ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੁੱਤੇ ਵਾਲੇ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

ਡਿਫਾਲਟਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ”

ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਗਲਤ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕੈਪਟਨ ਐਮ ਪਾਲ ਐਂਥਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਗੋਲਡ ਮਾਈਨਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਗਲਤ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਧਾਂਤ:

> “...ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਿਆਰ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਛੋਟਾ ਅਪਵਾਦ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

13. ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਦੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ ਹਥਿਆਰ ਤੋਂ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਫੋਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਗੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਸਥਿਰ ਹੈ।

14. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ 14 ਦਸੰਬਰ 2007 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ

ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਲਪਨਾ ਕੇ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate